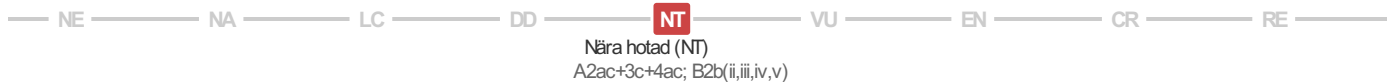

Corydalis cava

Hålnunneört

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Ranunculales (ranunkelordningen), **Familj:** Papaveraceae (vallmoväxter), **Släkte:** *Corydalis* (nunneörter), **Art:** *Corydalis cava* - hålnunneört (L.) Schweigg. & Körte **Synonymer:** *Fumaria bulbosa* var. *cava* L., skånsk nunneört

Kännetecken

Hålnunneört är en flerårig, upp till 3 dm hög ört med grågröna upprepat flikiga blad. Stjälken växer upp ur en knöiformig, ihålig jordstam och saknar fjäll vid basen. Hålnunneört blommar på våren med röda eller gräddvita blommor som sitter i en tät klase. Rödblommiga individ är vanligast och ibland allenarådande på lokalerna. De asymmetriska blommorna har en sporre som är böjd i spetsen och helbräddade, äggrunda stödblad. Även smånunneört *C. intermedia* och gotlandsnunneört *C. gotlandica* har helbräddade stödblad, men solida jordstammar och ett stort fjäll vid stjälbasen. Hålnunneört är en praktfull växt som oftast är lätt att skilja från andra nunneörtarter.

Utbredning och status

Hålnunneört har sina flesta lokaler i Skåne (kallades tidigare för skånsk nunneört) men växer även sällsynt på Öland samt i Blekinge, Småland och Västergötland. Som förvildad kan den då och då även påträffas i parker norrut till Mälardalskapen. Utanför Skåne är hålnunneört en mycket sällsynt art. I Skåne har undersökningar visat att arten kan ha tappat uppemot 75 % av sina lokaler under det senaste halvsekle. Minskningstakten har beräknats uppgå till omkring 20 % under de senaste 30 åren och den minskande trenden bedöms fortsätta. I Danmark är hålnunneört relativt vanlig i landets östra och södra delar. Här är den inte rödlistad. Arten saknas som spontan växt i både Norge och Finland. I övrigt har hålnunneört en sammanhängande utbredning i de centrala och sydöstra delarna av Europa, men har även spridda förekomster i de norra delarna av Iberiska halvön samt i de norra delarna av Mellersta östern.

Ekologi

Hålnunneört är en kalkgynnad art som växer på frisk-fuktig, mullrik mark i halvöppna ängslövskogar och parker. I sådana miljöer kan den bilda stora bestånd. Ibland kan man även påträffa den i lövsånar och dungar i basrika naturbetesmarker. På Öland är flera av lokalerna belägna längs vägar som passerar genom lövskogsområden. Näringslagringen i den ihåliga jordstammen gör att hålnunneört kan komma igång med tillväxt och blomning tidigt under våren innan löverket slagit ut, samtidigt kan den överleva torrare somrar eftersom den då vissnat ner helt. Hålnunneört pollineras troligen av humledrottningar i Skandinavien.

Hot

Om lövskogen sluter sig alltför tätt trivs inte hålnunneört. Alltför hårdhänt röjning av randmiljöer kan också skada bestånden. Några rika skånska och öländska lokaler finns i ädellövskogar; på Öland ofta där olika alm-arter *Ulmus* spp. dominerar. Slår almsjukan till i dessa lövskogar kan det även påverka hålnunneört ogynnsamt.

Åtgärder

Hålnunneört har svårt att sprida sig till nya lokaler, varför det är viktigt att ädellövskogar med nunneörten sköts på sätt som passar/gynnar arten för att den ska överleva. Alltför kraftig utglesning av träd på växtplatsen ger ökad instrålning, som ofta leder till att nunneörten försvinner. Omvandlingen av lövskog till barrträdplanteringar har tidigare orsakat att många växtplatser försvunnit.

Övrigt

Hålnunneört är unik i växtvärlden genom att den bildar en ihålig jordstam (i samband med att den blommar från fjärde året) som tillväxer under plantans hela livslängd, likt en expanderande sfär. Storleken och formen på jordstammen kan därmed användas för att åldersbestämma enskilda individer. Tillväxtsätt genom expanderande jordstammen kan medföra att livslängden ökar något för arten. Den äldsta individen i en studie av 150 plantor från Själland, Danmark uppskattades vara 16 år gammal. Studier av storleken på jordstammen indikerar att populationer med hålnunneört ofta är likåldriga och att föryngring med frö inte sker regelbundet. Etablering med frö sker då troligen under några få år i samband med störningar i skogsmiljöerna och innan lövverket slutit sig, vitsippekloner brett ut sig eller förna ansamlats.

Naturvård

Konventioner: Typisk art i 9130 Näringsrik bokskog (Kontinental region (CON)), Typisk art i 9180 Ädellövskog i branter (Kontinental region (CON))

Litteratur

Anderberg, A. & Anderberg, A.-L. 2007. *Den virtuella floran*.]<http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html>[. Nordiska Riksmuseet.

Edqvist, M. & Karlsson, T. (red.). 2007. *Smålands flora*. SBF-förlaget, Uppsala

Olesen, J.M. 1994. A fatal growth pattern and ways suspected of postponing death: corm dynamics in the perennial herb *Corydalis cava*. *Bot. J. Linn. Soc.* 115: 95-113.

Tyler, T. m.fl. (red.). 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.

Författare

Kjell-Arne Olsson 2012. © ArtDatabanken, SLU 2012.